

SURVIVAL

1999

Tapahtumakalenteri

11.-17.3. 2000 Talviharjoitus, Keiteleen maastossa

21.-24.4. 2000 erikoiskurssi, aiheena askartelu, merikalastus ja meripelastus

23.4. 2000 kevätkokous em. kurssin yhteydessä, Houtskärissä

26.-28.5. 2000 Kasvikurssi

8.-11.6. 2000 Erämessut, Riihimäellä

1.-8.7. 2000 UT-kurssi

syyskuussa 2000 Jäätikköturvallisuuskurssi,
Mo i Ranassa

lokakuussa 2000 Syyskokous, Evo

Kannen kuva: Viime kevätkokouksen yhteydessä oli myös tapahtuma, jossa jokainen teki omat tuluksensa kaikkine "tillbehööreineen".

SURVIVAL

News

TOIMITUS

Nalle Corander

Mailatie 14 B

01280 Vantaa

☎ 09-308 972

☎ 040-5846 946

e-mail:

b.corander@sp.partio.fi

www.saunalahti.fi/~corander

Päätoimittaja:

Mika Kalakoski

☎ 09-588 5583

☎ 050-359 2792

e-mail:

mika.kalakoski@fimr.fi

Ilmoitustilan myynti:

Ab Eräperinne Oy

Mailatie 14 B

01280 Vantaa

☎ 09-308 972

ISSN 0786-1672

ILMOITUSHINNAT

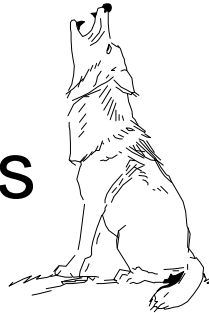
1/1 700 mk

1/2 400 mk

1/4 250 mk

3

Voudin ulvahdus

Vuosituhat vaihtuu uuteen ja olisi aika hengähtää hetkiseksi, kääntää katsetta taaksepäin ja ottaa opiksi tekemisistä ja tekemättä jättämisistä. Niin kuin UT-kurssimme merkki Fenix-lintu palaa ja nousee ylös uudistettuina. Kiltamme vouti on tällä hetkellä työmatkalla Antarktiksella eli Etelämantereella, joten hän oli valtuuttanut minut kirjoittamaan tämänkertaisen ulvahduksen.

Menneestä vuodesta ei toimitus saanut mitään kertomuksia, mutta yritän korvata niitä muutamalla julkaisemattomilla asioilla. Ehkä ensi keväänä saadaan voudilta mahtavat kertomukset etelän pakkasista, ja toivon mukaan muitakin kiltalaisia saadaan tarttumaan kynään.

Uusi vuosi on myös kiltamme 25 juhlavuosi. Mitä se tuo mukanaan on kai jätettävä hieman jännitysten varaan. Tietysti toivon, että se antaa myös uutta intoa päteväyttä kiltalaisemme, ja osallistumaan uusiin tapahtumiin niin kotimaassa kuin ulkomailla.

Nalle Corander

4

Talviharjoitus 2000

Maaliskuun 11. - 17. 2000

Pidetään Keiteleen maastoissa, Keski-Suomessa viikolla 11. Harjoitus alkaa lauantaina 11.3. ja päättyy perjantaina 17.3.

Harjoituksen ideana on, että kaikilla osallistujilla on sama tilavuus varustusta, oman harkinnan mukaan.

Muita aiheita: hätämajoitteet luonnosta mm. havulaavun teko; mahdollisesti kalastus. Omakustannushinta, ei yhteiskuljetusta.

Ilmoittautumiset Heinosen Petelle **15.2. mennessä**

0500-137 681 tai 040-7523743

osoite: Heikinkuja 4 C 24, 13800 KATINALA

sähköposti: petri.heinonen@vyh.fi

PRIMITIIVIONGEN SIIMAN TEKO

Syyskokouksen yhteydessä 16.10.1999 Hämeenlinnassa

Siima valmistettiin nokkosvarsien kuiduista. Ojanpenkalta haettiin sopiva määrä nokkosvarsia. Kuori otettiin talteen, irrotettiin kuidut ja alettiin valmistaa siitä siimaa.

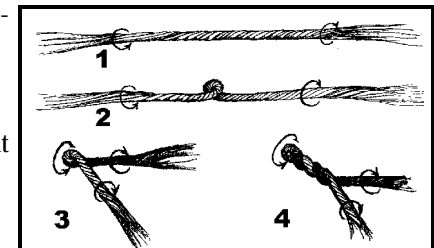
Seuraavana muutamia tapoja, miten punominen voi tapahtua.

Sormipunonta

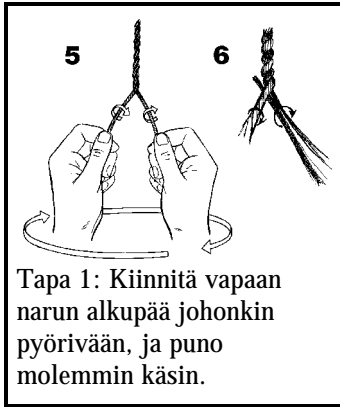
Tavat **1** ja **2**. Nämä menetelmät kelpaavat hyvin, kun on lyhyitä pätkiä punottava.

Säikeiden jatkaminen (kuva 6)

Noin 6-7 cm ennen kuin kuitunippu loppuu, on lisättävä saman paksuinen kuitunippu kuin edellinen, mutta päätä on ohennettava noin 10 cm matkalta. Kieri nippu kuituja yhteen ja jatka punomista samalla tavalla. Jos naru alkaa tulla ohuemmaksi, kannattaa heti lisätä tarpeellinen määrä kuituja, jotta naru pysyy saman paksuisena. Vastaavasti kannattaa poistaa ylimääräisiä kuituja,

Kuidut niputetaan yhteen puolet valmistettavan narun paksuudesta. Aseta kädet 15-30 cm toisistaan ja noin kolmanneksen kuitujen toisesta päästä. Kieri kuidut myötäpäivään molemmin käsin. Kiedo nippu kireäksi(1). Kieri kunnes sykkyrä syntyy(2). Kieri lisää (3), kunnes ainakin kolme kierrosta on syntynyt (4).

Tapa 1: Kiinnitä vapaan narun alkupää johonkin pyörivään, ja puno molemmin käsin.

mikäli narusta tulee paksumpi kuin mitä on tarkoitus.

Huom: Kuivat sormet luistavat helposti, joten sormia ja kuituja on jatkuvasti kostutettava työn aikana. Purista kuitenkin vesi pois tai narusta tulee löysä, kun se kuivuu.

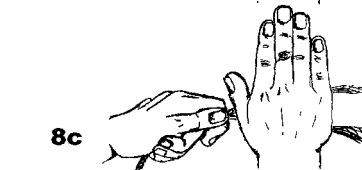
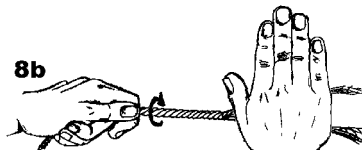
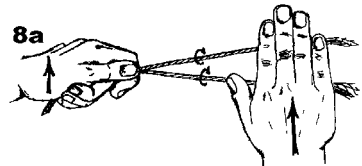
Käsi pyörittäminen menetelmä

Kun tehdään pitempiä naruja, on sormipunonta turhan hidas. Toinen menetelmä on periaatteessa sama, mutta

pyörittäminen tapahtuu esim. reiden päälle. Ratkaiseva elementti tässä menetelmässä on oikea alusta, jossa pyörittää. Perinteisesti punonta on tehty paljasta reittä vasten. Jos reidet ovat liian karvaisia, voit käyttää housuja, mutta näiden täytyy olla kireitä eikä niissä saa olla vekskejä. Lisäksi niiden tulisi olla märkiä, etteivät kuidut luista niitä vastaan.

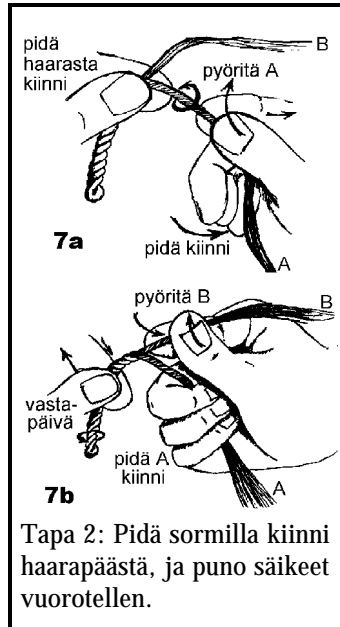
8a. Pyöritä molemmat säikeet pois päin kämmellä. Vasen käsi pitää kiinni narun haarakohdasta ja seuraa liikettä, niin että naru pysyy suorana.

8b. Anna kuitenkin narun pyörittää kireys pois itsestään, jolloin se muodostaa kaksisäikeisen narun.

8c. Kun kämmenen pituus loppuu, ota vasemman käden sormilla kiinni haarakohdasta, ettei punottu naru pääse purkautumaan, ja siirrä naru taas lähemmäksi punonnan jatkamiseen.

Ennen kuin toistat ensimmäisen vaiheen uudestaan, on tärkeää selvittää vapaa pään kuituja kahdeksi säikeeksi ja siirtää vasen käsi uuteen aloituskohtaan.

Tapa 2: Pidä sormilla kiinni haarapäästä, ja puno säikeet vuorotellen.

Nalle Corander

Vettä talvimaastosta

Tiesitkö tämän?

Tarvitsemme vettä pitääksemme suolapitoisuuden vakiona tilavuutemme nähden.

Kehon tilavuudesta 70 % on vettä. Jo 3 % nestemenetyks (2 litraa) heikentää nopeasti toimintakykyä.

Ihminen kuluttaa normaalisti vettä n. 2 litraa/vuorokausi. Maasto-oloissa n. 3-3,5 litraa/vuorokausi.

Ihminen selviää hengissä n. 3 vuorokautta ilman vettä (n. 10 % kehon tilavuudesta).

Hyvä vinkki nestevajauksesta on virtsan tummankeltainen väri. Janontunne ei ole vedentarpeen mitta.

Fysiologiaalähteet: Helsingin yliopiston biolääketieteen laitoksen fysiologian osasto.

Vedentarve ei talviolosuhteissa poikkeaa mainittavasti kesäkauden tarpeesta. Kylmä ilma voi sen sijaan aiheuttaa hieman vedentarpeen lisäämistä, koska kylmällä ilmalla on pienempi kosteuspitoisuus kuin lämpimällä ilmalla. Lisääntyviä nestemenetyksiä aiheuttavat osittain uloshengitysilma ja osittain ihon kuivumisesta.

Nestemenetykset uloshengityksen kautta johtuvat siitä, kun kylmä sisäinhengitysilma lämpenee ja kostuu suussa ja kaulassa, kuluu enemmän vettä kuin ilma olisi esim. 20 astetta lämpimä. On siis suurempi kosteusero sisään- ja uloshengitysilmassa talvisin kuin kesäisin. Lisääntyvä ihon kuivuminen talvisin (= nestemenetyks) johtuu myös ilman kosteuserosta, joka "ajaa" enemmän vettä ihosta talvisin mikäli iho pidetään paljaana. Lisääntyvä nestemenetyks, joka johtuu tästä ilmankosteuden erosta talvisin, on tavallisesti parin desilitran luokkaa vuorokaudessa. Vähentääkseen näitä menetyksiä, voi olla hyvä esim. kieriä kaulaliina suun eteen, niin että ilma lämpiää hiukan ennen sisäänhengitystä. Näin vähenee myös lämpöhukkakin.

Maasto-olosuhteissa tarvitaan tavalli-

sesti talvisin noin 3-3,5 litraa vuorokaudessa. Muista, että janontunne ei ole mikä vedentarpeen mitta. Kesään on verrattuna hikoilua on vähemmän talvisin, mutta virtsaneritys on suurempi talvisin. Kaiken kaikkiaan on nestemenetykset samankokoiset.

Kännykän tilavuus ei ole riittävä vedentarpeen tyydyttämiseen, eli isompaa kenttäpulloa kaivataan.

Jos juo liian vähän, se vaikuttaa vakavasti kehon työkykyyn alentavasti. Mikäli nestemenetyks vastaa 3 % kehon pinosta (n. 2 litraa), voi työkyky huonontua jopa 50%! Yritä miettiä tilannetta, jolloin on kylmä, paljon lunta, olet väsynyt ja loppuun ajettua, samanaikaisesti olet fuskannut juomisessa. Nestevajaus vaikuttaa myös ajattelu- ja päätöksentekoon. Tällaisessa tilanteessa on

nestevajauksella merkittävä rooli, miten tilanne voi päättyä. Kun talviolosuhteet ovat erityisesti vaativat, on hyvin suuri merkitys juoda paljon ja usein. Nesteen tulee aina olla lämmintä välttääksesi vatsakrampeja eikä tuhata kehonlämpöä nesteen lämmittämiseen.

Talvisin on hyvin helppo joutua nestevajaukseen, jos et olet tarkkana. Sitä paitsi hikoillaan voimakkaasti ellei vaatetus mukaudu liikkumisen kanssa, on tavallista ettei juoda tarpeeksi. Syy voi olla, että on monimutkaista hankkia vettä, koska tavallisesti käytetään sulanutta lunta vesilähteenä. Menee melkoinen määrä lunta antamaan 3 litraa vettä. Sulattamalla noin 25 litraa kuohkeaa lunta, jota tarvitaan sanoo kaiken! Se on aikaa vievää ja perinpohjaista puuhaa, joka vaatii pitkämielisyyttä ja suunnittelua antaakseen sen vesimäärän, jota tarvitaan. Ole sen tähden talvisin tarkkaavainen juomisen ja suunnittele kunnolla vedenhankkiminen. Nestevajaus yhdessä pakkasen kanssa "imee mehut" sinusta. Hypotermia ja se että olet juonut ja syönyt huonosti antaa huonot lähtökohdat toiminnan jatkamiseen. Monet onnettomuudet ovat päättyneet ikävästi, paljolti johtuen huolimattomuudesta juomisessa.

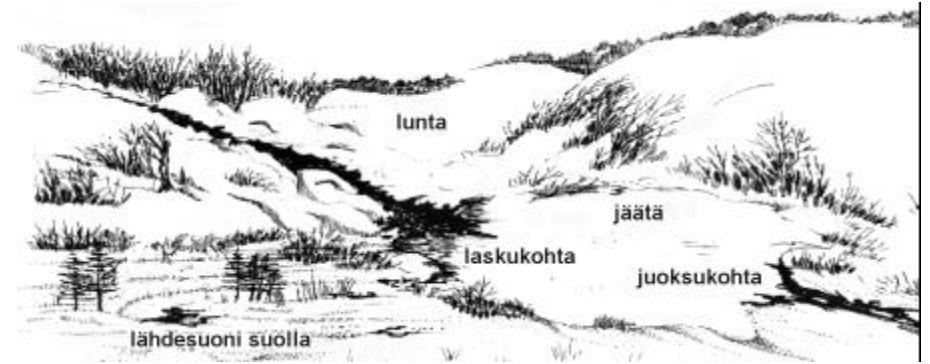
Vedentarpeesta talvisin kuulee usein, että se on suurempi kuin kesällä. Tämä johtuu luultavasti siitä syystä, että tutkimuksia joita on tehty ihmisryhmistä alueilla, joissa on ankarat talvisäät. Niissä käy ilmi, että mm. eskimot on suuri tarve (jano) vedestä. He käyttää paljon aikaa hankkiakseen vettä ja juovat jopa 5 litraa päivittäin! Muun muassa on suuren vedentarpeen syy, että pakkasesta huolimatta he hikoilevat valtavasti kun he melovat, kulkevat koiravaljakolla tai oleskelevat lämpimis-

sä igluissaan. Mikäli vielä istutaan kaikki vaatetus päälle puettuna sisätilassa, tulee lämmintä. Lisäksi uskotaan, että suuri vedentarve johtuu heidän erikoisesta lihadieetistään. Kun liha (= proteiini) hajoaa kehossa (vatsassa), muodostuu tyypipitoisia jäännösaineita, jotka vaativat vettä, joka ensin laimentaa (muuten myrkyä!) ja sitten erittyy pois virtsan mukaan. Huolimatta siitä, että eskimot ovat kuuluisia vedentuhlajia, he ovat hyvin tietoisia vaikeuksista hankkia vettä talvisin. Kerrotaan myös, että esim. samojedinaiset säästääkseen vettä, ottavat ensin suuntäydeltä vettä, huuhtelevat suunsa, sylkevät sitten veden käteensä, jonka jälkeen he pesevät kasvonsa. Suuntäyteisellä vedellä he pesevät hampaat, kädet ja kasvot! Ajattele tämä asia seuraavana kerralla, kun suunnittelet ja arvioit vedentarpeesi talvisin!

Vesilähteitä

Vesilähde, jota epäilemättä ensin yhdistetään talveen, on sulatettu lumi. Mutta se voi jossain määrin olla niin kuin "mennä joen yli hakemaan vettä". Lumi on hyvin huokoinen ja sillä on alhainen tiheys, eli vesipitoisuus on suhteessa tilavuuteen hyvin pieni. Sen tähden tulisi aina pyrkiä käyttämään "tavallista" vettä. Tätä on saatavissa virtaavissa vesistöissä ja voi olla vaivan arvoista hakata avanto kohtuullisen paksussa jäässä. Säästät aikaa kun vältät pitkämielisesti koetteleva lumensulatuksen ja saat helpommin vettä. Myös jää on "vesirikkaampi" kuin lumi, koska tiheys on suurempi. Talvisen vesilähteiden arvojärjestys on siis seuraava: 1) vesistö 2) jää 3) lumi.

Vesistö: Kiinnitä aina huomiota, jos

vesistöissä esiintyy avonaisia vanoja ja järviä. Järven laskukohdassa ja juoksu kohdassa on jää yleensä ohuempi. Myös soiden ulapalla voi löytää kuoppia lumessa. Nämä aiheutuvat tavallisesti niistä lähdesuonista, jotka tulevat ylös pintaan saakka, jolloin paikoissa on ohuempi jää. Huolehdi siitä että vesipaikka pysy avoimena! Peitä se vaatteella tai kuusenhavuilla yön yli estääksesi umpeen jäätyminen.

Jää: Sulanut jää antaa melkein saman määrän kuin vesi. Mutta sulattamiselle tarvitaan lämpöä saadakseen vettä, ja se kestää oman aikansa. Älä koskaan syö jäätä, vaan sulata sitä aina. Suolavettä ei pidä koskaan juoda (enintään 2 dl per vuorokausi), mutta suolaveden jäätä voi käyttää vesilähteenä. Kun vesi jäätyy tapahtuu vähitellen suolan kiteytymisen. Mitä vanhempi suolavesijää on, sitä vähemmän suolaa se sisältää. Valtamerien jäällä on 6 kuukauden kuluttua sama suolapitoisuus kuin vedellä murtovesimeressä (Itämeri), ja 10 kuukauden kuluttua se on täysin käyttökelpoista. Kaksi vuotta vanha valtamerijää on yhtä suolatonta kuin sadevesi. Itämeren (myös Suomenlahti ja Pohjanlahti) jää on murtovesimerta, siksi sen jää on suurin piirtein käyttökelpoista juomavetenä jo parissa kuukaudessa. Oikein vanha merijää on sinertävän värinen.

Niin ikään sulavesilätäköt merijään päällä ovat käyttökelpoista juomavettä.

Lumi: Vaikka lumi on tavanomaisin vesilähde talvisin, siitä huolimatta se ei ole suositeltavaa. Lumen "vesipitoisuus" on myös pieni. Tietystä tilavuudesta saa ainoastaan noin kymmenesosan vettä! 10 litraa ilmavaa lunta = 1 litraa vettä. Mikäli täytyy käyttää lunta, sen tulee olla karkeakiteistä, jolloin vesipitoisuus on korkea tässä lumityypissä. Kun käyttää lunta vesilähteenä, aiheuttaa se myös lisääntyvää polttopuun tarvetta. Tämä oli yksi syy mikseivät eskimot hyödyntäneet lunta suuremmissa laajuudessa. Metsämaastossa jossa on runsas polttopuunsaanti voi tilanne olla toinen. Täällä ohjailevat aika ja työpanos.

Kun käytät lunta vesilähteenä, tulee aina kaapia pois ylin lumikerros ja käyttää syvempi lumikerros. Tämä johtuu osittain siitä, että se lumi on karkeakiteisempää, ja osittain siitä, että mahdollinen saastunut lumi pinnalta on poistettu.

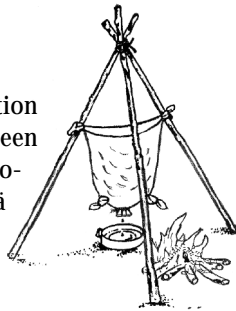
Lunta ei pidä koskaan syödä, vaan aina ensin sulattaa. Eskimot ei koskaan syöneet lunta, ei silloinkaan vaikka he olisivat olleet äärimmäisen janoisia. Kauan sitten he pitivät lunta myrkyllisenä syödä ja sitä kaihdettiin sen takia. Lumi ei tietenkään ole myrkyllistä syödä. Mutta eskimoilla ym. oli sellainen

rituaalinen käsitys eli luonnostaan sisäänrakennettu suoja virheellistä toimenpidettä vastaan. Tässä tapauksessa se oli sopimaton vesilähde. Mikäli lunta ei pystytty sulattelemaan tulella, annettiin sitä aina sulaa kädessä ennen kuin sitä käytettiin.

Kun puhutaan jäädästä ja lumesta vesilähteenä tulee aina mieleen kysymys, mitkä riskit on suolanpuutteesta oleskeltaessa maastossa talvisin. Silloin viitataan kernaasti siihen, että saamelaiset käyttivät "suolaa kahvissa" välttääkseen suolanpuutteen. Selitys siihen, että saamelaisilla oli suolaa kahvissa oli aivan oikein välttääkseen suolanpuutteesta, mutta täytyy muistaa että he käyttivät suolatonta vettä ja söivät suolatonta ruokaa alituisesti pitkin koko vuosi. Niin ikään sulavedellä jäätikössä on kesällä alhainen suolapitoisuus. Väestönosa rannikolla ei ole yhtä altis siihen vaaraan. Suolanpuute ilmenee voimattomuutena ja heikentyneenä työ- ja reaktiokykynä.

Tee itsellesi lumensulatuslaite.

1. Ripusta T-paita (tai vastaava) lumella täytettynä nuotion äärelle niin että säteilylämpö voi sulattaa lumen (solmi yhteen kaulan kohdalla). T-paidan alle asetellaan pienempi muovipussi tai joku astia keräämään sulavettä. Voit keittää kuumilla kivillä, mikäli sinulla ei ole astioita. Väritä kangas mustaksi hiilillä tai käytä tummaa kangasta, niin lumi sulaa nopeammin.

2. Kokeile auringon sulatustehoa. Levitä tumma pressu lumelle kaltevaan rinteeseen ja sen alle makuualustoja eristämään lämmön karkaamista. Heitä pressulle hienoa lunta, jotta se sulaisi nopeasti. Kattila kerää sulaneen veden. Saat näin jopa 10 litraa vettä päivässä.

Nalle Corander

Toisaalta suolanpuute ei kehity yhdessä hujauksessa. Vaikka toimit tosi kiivaasti seurauksena hikoilua, kestää monta päivää ennen kuin kehon suolapitoisuus (suolakeskitys) alkaa mennä liian matalaksi. Siksi ei ole vaaraa käyttää jäätä tai lunta jolla on alhainen suolapitoisuus vesilähteenä myös pitempänä aikana. Lisäksi saadaan helposti suolaa "tavallisesta ruoasta", koska tämän päivän ruoka sisältää paljon enemmän suolaa mitä todella tarvitsemme.

Kun sulatetaan jäätä ja lunta täytyy huolehtia siitä, että astia on kunnolla täytetty jäällä tai sulotulla lumella. Kattilaa ei keitetä kuivaksi, jolloin se palaisi pohjaan. Vesi haihtuu silloin höyrynä, jolloin hyödyistä tulee pienempi. Aluksi kannattaa ottaa vähemmän astian pohjalle, jotta saadaan siihen vähän vettä. Kannattaa koko ajan pitää vähän jäätä tai lunta sulamassa. Eräs tapa on ripustaa lunta täynnä olevan muovipussin nuotion lämpöön.

Kaunokirjallisuutta selviytymisestä.

Usein kaunokirjallisuutta lukiessa törmää tarkkoihin ja opettavaisiin kuvauksiin, joista voi ottaa oppia selviytymisharrastukseen. Lukijat voivat lähettää tällaisista kirjoista tiedot ja muutaman rivin selostukseen toimitukseen Nallelle, niin muutkin pääsevät mainioiden teosten jäljille. Kirjat voivat olla vanhojakin, sillä kirjastojen varastoista löytyy mitä tahansa ja kaukolainausta on keksitty...

Ja tässä taas yksi opus:

TULI LEIVÄN ANTAA

Suomen Ekohistoria

kirj. Juha Kuisma

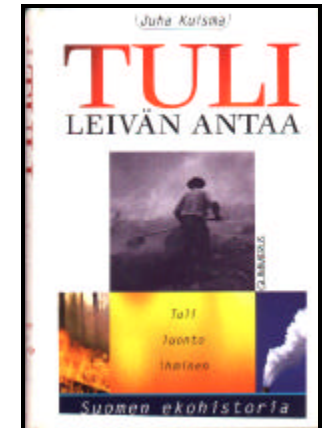
.....

Ongon ainekset olivat paikallisia. Vapa eli *pahlain* saatiin ohuesta ja pitkästä pähkinäpensaasta vesasta, joka kuorittuna kuivui vahvaksi. Koho vanhan männyn kaarnasta, siima nokkosen varsikuiduista, paino liuskekivestä. Koukku voitiin veistää katajasta tai sopivasta luusta. Oikein vanhanmallinen koukku oli *launi* eli molemmista päistään teroitettu puutikku, joka oli vähän epäkeskosti kiinni siimassa. Muodoltaan *launi* matkii kalapoikasta, vaikka se voidaan myös piilottaa syöttikalaan. Se kääntyy syöneen kalan vatsassa poikittain. Matokoukkuun tai launiin sylkäistiin, jolloin siihen tuli kalaa houkuttelevien makeiden feromonien haju. Päälle luettiin kalastajan loitsu. Täkyinä voitiin käyttää paitsi matoja, heinäsiirkoja, sammakoita, pikkukaloja, kalojen silmiä ja sisuksia, lihapaloja sekä toukkia.

.....

Vuosien 1695-1697 suuret kuolovuodet näännyttivät kolmasosan Suomen kansasta. Tällainen osui viimeksi vuosille 1867-1868. Jo vuosikymmenen alun vuodet olivat olleet peräjälkeen huonoja... Mitä ihmiset sitten nälkävuosina söivät? Koska ekosysteemi ei tunne katovuosia maanviljelijän kokemassa mielessä, palattiin hädän tullen keräily- ja pyyntitalouteen. Kala, riista, marjat, sienet ja kasvien syötävät osat olivat nälkävuoden ravintoa. Vaikeinta oli selvitä talvesta. Sitä varten piti jo keväällä koota *pettua* eli petäjän jälsi- ja nilakerrosta. *Kyllä Suomessakin leipäpuita kasvaa kun oikein hätä tulee*, lohkoivat pohjalaiset. Pettuleivässä on hiilihydraatteja ja rasvoja siinä määrin, että 100 grammaa pettujauhoja vastaa 45 grammaa ruisjauhoja.

Pettuleivän resepti oli .....

Kortti Kap kaupungista

Vuotimme Mika Kalakosken lähettämä kortti Etelä-Afrikasta.

Survival Kilita ry
 Björn Corander
 Mailatie 14 B
 01280 VANDA

2